

Marie van de Middelhaai

d'r groot Vlèemes en Haorsteegs woordeboek, H

Marie van de Middelhaai zingt al 15 jaar in Vlijmens dialect en is bezig een dialectwoordenboek samen te stellen. Omdat zij is opgevoed door een Haarsteegse moeder en een Vlijmense vader richt zij zich op deze dialecten. Beide dialecten zijn niet uniek, maar hebben net als de andere Langstraatse dialecten dezelfde basis als het Midden-Brabants. Iedere week verschijnt een nieuwe letter met enkele dialectwoorden en iets uit de grammatica.

† = oud (bijna) vergeten woord * = nieuw woord van jonge generatie
[] = fonetisch schrift H = Haarsteeg V = Vlijmen

haai [ha:j] (de) = hei. *De Vlèemese haai.* = *De Vlijmense hei.* De westkant van Vlijmen (nu Vliedberg en Zuiderpark) was ooit heidegebied. Rond 1650 was dit al ontgonnen, maar men bleef het *de haai* noemen. Het hele gebied lag (en ligt nog) hoger dan de polder van 't Vin = 't Ven, daarom zeg je: *op de haai.* De *Haaistéég* = *Heisteeg* is een hele oude weg, nog van ver vóór de aanleg (in de 14de eeuw) van *den Haaidèèk* = *de Heidijk.* De *hóòge haai* grensde aan de Heidijk. Daar is sportpark de Hoge Heide naar vernoemd. De *laoge* of *léège haai* = *lage hei* lag ten noorden van de voormalige *heupad/hofpad* (A. v. Zon, MGT 16) = ter hoogte van de Parallelweg en Vlaamse Hoeve. Daar is straatnaam De Lage Heide aan ontleend. Daartussenin lag de *middelhaai* (tussen Heisteeg/Nassau Dwarsstraat en voornoemde *heupad* in), waar ik, *Marie van de Middelhaai*, geboren ben. Daar heb ik mijn naam vandaan. Oud gezegde over hei: *Hedde haai gefréten, dan hedde bessems geschéten.* = *lett.: Heb je hei gevreten, dan heb je bezems gescheten.* Hei is niet eetbaar, je kunt er enkel bezems van maken.

haaibai [ha:jba:j] (de, 'n)

1. kijfziek wijf. *Die haaibai frit spèèkers nog wel de kop aaf.*
= *Voor haar moet je heel erg oppassen.*

2. *vrijgevochten assertieve krachtige vrouw die schijnbaar onmogelijke zaken toch voor elkaar krijgt door zich erin vast te bijten, heeft haar op haar tanden.

†horreketaauw [hɔrəkəta:w], **hàòrgetaauw** [hɔrjətə:w], ***haorgetouw** [hɔ:rjətaw] ('t, 'n) = haargetouw = gereedschap om de *zaasie* = *zeis* mee te scherpen, bestaande uit 'ne *pin* (een grondpin met klein werkblad) en 'nen *haorhaomer* (een haarhamer). *Hij haorde z'n zaasie mee 't horreketaauw.* = *Hij scherpte zijn zeis met het haargetouw.*

†hekse [hɛksə] = knieholtes, **hukkes** [hɪkəs] = hurken. *Op oew hukkes zitten.*
= *Op je hurken zitten.*

†herd [hɛrt] (den, 'nen) (van haard) = woonvertrek in oude boerderij waar zich de haard bevindt. 'n *Concert in den herd bij Marie van de Middelhaai.*
= 'n *Huiskamerconcert bij Marie van de Middelhaai.*

herketek (hèrketèk) [hɛrəkətɛk] (de, 'n) = vinnige vrouw met scherpe tong

houdoe [hawdu] = hou je goed! *Houdoe, war!* = *Dag, hoor! Hou je goed!*

Grammatica

Je woont *in* Vlijmen, maar *op* de Vliedberg, *in* Nieuwkuijk, maar *op* de Haarsteeg, *in* Drunen, maar *op* Giersbergen, *in* Herpt, *in* Hedikhuizen, maar *in* den Elshout. Je bent 'n of 'nen *Hàòrstéégse*, 'n of 'ne *Kùijkse*, 'n of 'nen *Elshoutse*, 'n of 'nen *Herpse* (V)/*Harpse* (H), 'n of 'ne *Vlèemese*, hoewel (modern) ook gesproken wordt van 'ne **Vlèemenaor*. Maar hoe heten eigenlijk de inwoners van *Hékese* (= *Hedikhuizen*)?

'n horreketaauw
(Foto: Rini Wouters)

